

BEŞİNCİ PENCERE

CEMİL KAVUKÇU
KİTABI

YAYINA HAZIRLAYAN
MELİKE KOÇAK

HİVREN DEMİR-ATAY, HASAN ALI TOPTAS, ZERRİN EREN,
SEMİH GÜMÜS, MÜGE İPLİKÇİ, FETHİ NACİ, TULİN ER,
VECİHİ TİMURÖĞLU, M. SADIK ASLANKARA

BEŞİNCİ
PENCERE
CEMİL KAVUKÇU KİTABI

© 2008, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2008

Gözden geçirilmiş 2. basım: Eylül 2017, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Editör: Faruk Duman

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapaktaki fotoğraf: Necati Savaş

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 31900

ISBN 978-975-07-3565-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750735653

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

BEŞİNCİ PENCERE

CEMİL KAVUKÇU KİTABI

Yayına hazırlayan

Melike Koçak

Yazarlar

Hivren Demir-Atay, Hasan Ali Toptaş, Zerrin Eren,
Semih Gümüş, Müge İplikçi, Fethi Naci, Tülin Er,
Vecihi Timuroğlu, M. Sadık Aslankara

İçindekiler

Giriş.....	11
I	
Disiplinsiz Bir Kedi-Öykü / Melike Koçak	19
<i>Patika'dan Başkasının Rüyaları'na</i> Cemil Kavukçu Öyküleri / Melike Koçak	29
Cemil Kavukçu'yla Gerçek-Rüya Yolculuğu / Melike Koçak	41
<i>Suda Bulanık Oyunlar</i> Romanının Bulanık Kişisi Tarık / Melike Koçak	49
Cemil Kavukçu Romanlarında Bir Eşik: <i>Gamba</i> / Melike Koçak	53
Okuma Günlüğünden Notlar (<i>Kendi Yatağımı Çizen</i> <i>Öyküler: Bir Cemil Kavukçu Portresi</i>) / Melike Koçak	59
II	
Simgelerle "Ormanın İçlerine Doğru" ve Yaratıcı Yazarın Bilinci / Hivren Demir-Atay	67
<i>Uzak Noktalara Doğru</i> / Hasan Ali Toptaş	89

Cemil Kavukçu'nun Üç Öyküsünde "Metinler Arası Çerçeve" Uygulaması / Zerrin Eren	93
<i>Bilinen Bir Sokakta Kaybolmak</i> / Semih Gümüş	107
Başkalarının Rüyalarında Geçip Giden Çocukluğumuz / Müge İplikçi	115
Cemil Kavukçu'nun Yeni Hikâye Kitabı / Fethi Naci	119
Yaşamın Doğasında Kendi Yatağını Çizen Öyküler / Tülin Er	135
Cemil Kavukçu'nun Öyküleri / Vecihi Timuroğlu	145
Kavukçu Öykücülüğünü Ele Veren Eksenler / M. Sadık Aslankara	161
Öykücünün Romanı / Semih Gümüş	175
Cemil Kavukçu'nun Kitapları	
183Kaynakça	185

“Oysa yazmak, düşüncenin yıldırıldığı yerde
(‘kırıldığı’ demek daha doğru belki) güç veriyor insana;
hele doğaçlama yazmak, dökülebilmek, hıçkırığa hıçkırığa
ağlayabilmek kâğıtlara; rasgele, kuruntusuz ve beklentisiz
ama en azından satır aralarındaki kokuyu alabilecek,
yargılamayan bir dost okurun var olduğuna
inanarak yazmak, çünkü ona ancak yazarak ulaşabilirim
–ve yine çünkü– çevremde konuşarak derdimi
anlatabileceğim kimse yok. Kaç defter doldurdum böyle.
‘Anlatmalarım’ dedim onlara.”

“Dörtgen”
O *Vakit Son Mimoza*

Giriş

Melike Koçak

Kıyılarda dolaşırken derin sulara daldıran, eşiklerde kalakalmışken elimizden tutup atlatan, dört duvara gözlerimizi dikmiş bakarken bir delik açıp soluk aldırان kitapları, yazarları vardır herkesin. 90'ların hantal, yoksun, bıktırıcı üniversite; hayallere, arzulara, bedene, dile dar gelen şehir günlerimde çatlak açan yazarlardan biri de Cemil Kavukçu'ydu.

İflah, ıslah, ikna olmayacağı doğuştan belli olanlar için "Ormanın İçlerine Doğru" yolcuğa çıkarıp yaşamak, okumak, yazmak, çalışmak, kurumlar, normlarla ilişki vitelerini boşa aldırıyordu. Kendinden önceki öykü geleneğinin dil, biçim, biçem, anlatım cümle mirasını yüklenerek kurduğu Cemil Kavukçu edebiyatına davet ediyordu.

*Uzak Noktalara Doğru'*yu okumuş, oradan öncesine ve sonrasına *Bilinen Bir Sokakta Kaybolmak'*a kadar gelmiştim. Onun öyküsünün başkenti İnegöl'dü, ben de Bursa'da okuyordum. Yaşamak ile okumakları iç içe geçirdiğim günlerdi. Hangisi nerede başlıyor, bitiyor anlamıyordum. Başkaca çarem, çözümüm de yoktu dayanmak için.

İlk kitabı *Patika*'dan 2005'teki *Gamba*'ya kadarki sürece bu kitabın ilk yazısında kişiler ve mekânlardan hareketle 2008'de bakmaya çalışmışım. 90'lardan 2000'lerin ortalarına kadar kendisiyle röportajlar yapmış, kitap eklerinde hakkında yazılar yazmışım. Hem bu çalışmalarından hem de hakkında yazılanlardan seçeceklerimize yer vereceğimiz bu kitap fikri ortaya atıldığında, bana bir teşekkür fırsatı da doğmuştu.

Yazıyla ilişkimde şimdilerde de değişmeyenlerdendir, şükranı borç bilirim özellikle bazı yazarlara. Nezihe Meriç, Tomris Uyar, Füzûzan, Sevim Burak, Murathan Mungan, Gülten Akın, Suat Derviş, Sait Faik, Bilge Karasu, Ferit Edgü, Didem Madak, Sevgi Soysal... Ama yazmak için, dilsizleştirilen, ötekileştirilen, görülmeyen ya da patriarkanın bakışınca adlandırılan, etiketlenen yazar kadınları tercih ediyordum, ediyorum çoğunlukla. Hal bu iken, tam on sene evvel, hem de ilk kitabım olarak, yazan bir erkeğin öyküleri, romanları hakkında yazılanları derdiğimde bir çelişki yok değildi.

Gerçi Cemil Kavukçu'nun öykülerine toplumsal cinsiyet bağlamında bakabilme imkânı da sunacaktı bu kitap bana. Ne var ki sadece benim kitabım olmayacağı gibi bir tez çalışması da değildi.

Hem o en çok hayoşları anlatmamış mıydı? Yıldızlı, cafcaflı, -miş gibi olmayan ıssız, tutunamayan, dışlanmış erkeklerin dünyasının öyküleriymiş onunkiler çoğunlukla. Kulübü olmayan, sahiden kaybedenlerin. Adalar, gemiler, meyhaneler, birahaneler, orman içlerini... kovuk bellemişlerin. Çok açıdan yoksul ve yoksunların. Önceleri daha çok kasabanın, öykücülüğünde başka bir dönem olduğunu düşündüğüm *Tasmalı Güvercin*'den sonraysa mekânın kent olduğu öykülerinde, sıkılmış, sıkışmış ne kent ne kasabada özgür kişilerin. Yersiz yurtsuzların. Benim de hem hayatta hem de edebiyatta, sinemada en sevdiğim. Ka-

dınmış, erkekmiş ne fark ederdi? Etmezdi. Mühim olan, serhler varsa onları düşebilmektir.

Elinizdeki bu ikinci baskı, *Tasmalı Güvercin*'den *O Vakıt Son Mimoza*'ya kadarki yaklaşık yedi-sekiz senelik araya sığmış öykü kitaplarına bakmaya çalışan "Disiplinsiz Bir Kedi-Öykü" yazısıyla açılıyor. Yazı, bu süreçteki öykülerle önceki dönem arasındaki benzerlikler, farklılıkları görmeye çalışmakla beraber üç noktaya odaklanıyor. Biri, Kavukçu'nun öykülerinde insan dışındaki canlılarla kurulan ilişki, onların birer özne olarak ele alınma, insan-hayvan arasındaki sınırdaki dolaşma girişimleri. Öbürü dil, biçim, biçimdeki parçalanma ve bununla kişilerin, mekânların, anlamların parçalanması, yersiz yurtsuzluğu arasındaki ilişki. Dilin eksilerek, susarak çoğalması. Sonuncusu da Kavukçu öykülerinin kadın kişileri. Hem önceki öykülerdeki abla, anne... kadınlar hem eş olanlar hem tanımsız, sıfatsızlar. Bu üçüncüsü, yani tanımsız, sıfatsız dediklerim, onun öykülerinde daha yeni yeni görünenler. Mekânın kasabadan şehre, daha çok İstanbul'a taşınmasıyla öykülere dahil olmuş gibiler. İlk iki roldeki kadınlara bakış önceki dönemdeki öykülerle benzerlik taşısa da bu son sözünü ettiklerimle toplumsal cinsiyet meselesinde, bütün olarak değilse bile bir eşige gelmiş gibi yazar. Bu yazı canlılar, kadınlar, biçim ve dildeki kırılma, parçalanma, susma eşikleri üzerine.

Tam da burası, *Uzak Noktalara Doğru* ile *O Vakıt Son Mimoza*'yı yan yana koyup merakla beklemeye başladığımız yer.

Kitaptaki ikinci yazı "*Patika*'dan *Başkasının Rüyaları*'na Cemil Kavukçu Öyküleri" birinci baskıda da yer alan yazının gözden geçirilmiş, deyim yerindeyse fazlalıklarından arındırılmış hali. "Cemil Kavukçu'yla Gerçek-Rüya Yolculuğu" isimli üçüncü yazı, ilk kitaptan bugüne rüya, hayal, düş, büyü, gerçekçilik motiflerine rastladığımız

Kavukçu öykülerinden “Rüya”nın biraz daha içeriden, yakından, derinden okunma çabası. Onun öyküleri son dönemlerde daha sık dile getirilmiş, “büyülü gerçekçilik”in, ondaki kökenlerinin, izlerinin çok da yeni olmadığına dair bir hatırlatma. Bir sonraki “Suda Bulanık Oyunlar-Romanın Bulanık Kişisi Tarık” isimli yazı, romanda işlenen temalar, bireysel ve toplumsal meselelerin odağındaki karakteri görmeye, anlamaya çalışıyor. “Cemil Kavukçu Romanlarında Bir Eşik: Gamba” ise kişiler, kişiler üzerinden temalara odaklanan bir yazı olmasının yanında tüm bu açılardan Kavukçu öykülerine dair bir özet bilgi mahiyetinde.

İkinci bölüm, çeşitli dergilerde, web sitelerinde yayımlanmış yazılardan seçtiklerimizden oluşuyor. Burada Cemil Kavukçu’nun öykülerine hem bütün olarak hem de kitap bazında çeşitli açılardan bakan, analiz eden yazılar olmasına dikkat edildi. Bununla beraber tanıtım ve değerlendirme niteliği taşıyan, ancak bunu Kavukçu öykücülüğü içerisinde yapan yazılara da yer vermeye çalışıldı. Bu anlamda, ikinci baskıda yeni yazılar da mevcut.

Her okuyan bilir ki her çözümleme/anlamlandırma metnin derinlerine, kuytularına çıkılan bir yolculuktur biraz da. Bu, metnin dikişlerini sökme, parçalarına ayırma ve yeniden birleştirme sürecinde okuyan/alımlayan/anlamlandıran hem teoriden hem de kültürel, entelektüel donanımından destek alır. Birbirini besleyen, çoğaltan, zaman zaman disipline eden, birinin diğerine tahakküm kurmadığı, her birinin amaç değil araç olduğu bir denge, hem metnin hem okuyanın sözünün, bakışının silinme riskini ortadan kaldırır.

Nihayetinde kurmaca metinle yakın/uzak ilişkilendirme, yergi-övgü, klişe, genel geçer yargılarla anlamlandırma ve ifade etme, teorik bakışı amaç haline getirme, okuyanın kendi öznel okumasını biricikleştirme gibi en-

gellerle doludur. Bunları aşmaya çalışmak, her metnin özgün, özgür, özerk bir dünyasının olduğunu, metinler karşısında şablonlarla hareket edilemeyeceğini unutmamak gerekir. Bunların hiçbiri elbette, bir reçete değildir. Olamaz da.

Bu kitap da her eserin farklı okuma biçimleriyle tekrar tekrar kurulabileceğini örneklendirmeyi; Türkçe edebiyatta pek çok açıdan kendi yatağını çizmiş Cemil Kavukçu'nun öykülerinin coğrafyasına bakabilmeyi amaçlıyor.

Böylesi derlemelerde her ne kadar nesnel kriterler belirlenmeye çalışılsa da nihayetinde öznel bir tercihin ve bundan kaynaklı eksiklerin olabileceğini elbette biliyoruz. Bununla beraber bu ikinci baskı gösteriyor ki uzunca bir süredir Cemil Kavukçu edebiyatıyla karşı karşıyayız. Ne bir derleme ne de birkaç yazının sınırlarına sığdırmak mümkün. Öykülerini mekânları, kişileri, anlatma biçimleri, dili, insan dışı canlılar, nesnelere, mevsimler, sinematografik öğeler; toplumsal cinsiyet, ekoloji, kentsel dönüşüm, dilde/mekânda/insanda parçalanma, kırılma, çatlama ve akışkanlık... gibi bağlamlarda çalışmak, derinlemesine okumak bir ihtiyaç. Aynı şekilde tüm bunlar açısından tarihselleştirerek de bakmak, değerlendirmek. Edebiyat tarihi içerisinde görmek, okumak. İkinci baskı tüm bunlara kapı aralar, yeni ve başka çalışmalara vesile olursa ne mutlu bize.

Bu kitap için başta Cemil Kavukçu'ya, kitapta yazılarının kullanılmasına izin veren yazarlara, çalışma süresince uzaktan, yakından desteklerini esirgemeyenlere ve 90'lar Bursa'sına teşekkürler.

Büyükdere, 2006 - Elmadağ, 2017

“Cemil Kavukçu'nun öyküleri akrabam olur. Kişilerinden, mekânlarından, dertlerinden, dillerinden. Nasıl olmasın? Tek başına kişileri bile yeter. Her biriyle çocukluk, ergenlik, gençliklerinde tanışmışım. Yetişkinlikleri derken artık emekli olmuştu pek çoğu. Öykü öykü, kitap kitap takip etmiştim her birini. Başka durumlar, vakalar içinde karşılaşmıştık. Yalnız, yabancı, ıssız dünyalarında dayanışmalarına da tanık olduğum bu kişiler baba korkusu, okul, sınav derken ölüm korkusu, yaşam korkusu, sevme-sevilme, aile korkusu, kasabada sıkışma, kentte tutunamama... Bir biçimde ve sebeple çocukluktan yaşlılığa korkuyla kuşatılmışlardı.”

Beşinci Pencere: Cemil Kavukçu Kitabı, edebiyatımızın son dönem yetiştirdiği en önemli öykücülerden Cemil Kavukçu üzerine dergilerde yazılmış yazıları, incelemeleri bir araya getiriyor. Melike Koçak'ın derlediği, hazırladığı bu kitap ilk yapıtlarından bugüne öykücülüğümüzün gündemindeki bir yazarı yakından görme olanağı sağlayacak okurlarımıza.

